

Grāmatas u. c. izdevumi

2016. gada aprīlī projekta „**Latviešu valodniecības attīstība: informatīvi izglītojošas informatīvas kartes (mācību palīglīdzekļa internetā) satura izstrāde**” (LVA 2013/24p) realizētāji prezentēja **elektronisko valodniecības karti** (www.lingvistiskakarte.lv) Daugavpils Universitātē, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā, Liepājas Universitātē un Latvijas Universitātē. Minētā elektroniskā vietne ir šobrīd pirmā kartogrāfiska valodniecības enciklopēdija Baltijā, tā domāta gan vidusskolēniem un augstskolu studējošajiem kā bagātīgs ilustratīvs un faktoloģisks valodniecības personību, notikumu, izdevumu, organizāciju materiāls, gan skolotājiem, docētājiem, valodniekiem kā palīglīdzeklis nodarbību organizēšanā un uzziņas krātuve.

Pirmo reizi kādā no valodniecības resursiem proporcionāli latviešu literārajai valodai ir pārstāvēta arī latgaliešu literārā valoda, iezīmējot arī **latgalistikas** sadaļu. Tajā ir tapuši ap 25 šķirkļiem, no kuriem lielākās daļas autore ir RTA profesore Ilga **Šuplinska**. 2016. gadā darbs pie elektroniskās kartes resursa papildināšanas turpinājās.

2016. gada septembrī Latvijas Valsts 100 gades projekta „**Latgales kongresam 100**” (finansētājs Kultūras ministrija) īstenotāji sāka **izglītojošas datorspēles „Īsapazeisim”** pilotēšanu. Spēles koncepcijas autore –

I. Šuplinska, satura autori, RTA vadošie pētnieki: Vladislavs **Malahovskis**, I. **Šuplinska**, tehniskais izpildījums – SIA „MS-IDI”. Tekstu rediģēšanā bija iesaistīta RTA zinātniskā asistente Sandra Ūdre.

Spēle ir veltījums Latgales kongresa simtgadei (2017) un Latvijas simtgadei (2018). Spēles mērķis – izveidot skolu jauniešiem piemērotu, mūsdienīgu datorspēli, kura ļautu apzināt: 1) Latgales kultūrvēsturei 33 zīmīgas personas; 2) iepazīt 19. gs. beigu – 21. gs. tipiskas darba, studiju vides, kas kalpojušas par atklājumu un sasniegumu vietu pazīstamākajiem no Latgales nākušajiem zinātniekiem, māksliniekiem, sabiedriskajiem darbiniekiem, garīdzniekiem; 3) apjaust slavenību sasniegumus, būtiskākos atklājumus un atziņas; 4) iejusties slavenību dzīvēs, izmēģinot arī viņu hobijus. Tai pievienotas 5 minispēles, kas atklāj Latgales ievērojamo cilvēku hobijus.

Spēli iespējams izmantot mācību stundās, apgūstot Latgales vēsturi, kultūras, mākslas, zinātnes vēsturi. Tajā izmantota latviešu un latgaliešu literārā valoda.

Spēle prezentēta RTA Zinātnieku naktī, Karjeras dienās, RTU ikgadējā izgudrojumu izstādē MINOX 2016, kā arī Ludzas, Daugavpils, Rēzeknes centrālajās bibliotēkās.

Kopš 2016. gada 1. decembra tā ir pieejama ikvienam lietotājam: <http://iepazisimies.rta.lv>.

2016. gada oktobrī Viļakas Tautas namā tika prezentēts sestais disks sērijā „Rēzeknes Augstskolas folkloras ekspedīciju materiāli. Mūsdienu folklorā” – „**Viļakys ticējumi**” (scenārija autore – I. Šuplinska, video koncepcijas autors – M. Justs).

Diskā ir aptverti 2014. gada folkloras ekspedīcijas materiāli, kas ir iegūti Viļakā. Scenārija izstrādē ir izmantots kā Viļakas novadpētnieku vāktais materiāls, tā fragmenti no ekspedīcijas dalībnieku tikšanās ar etnogrāfisko ansambli „Abrenīte”, folkloras kopu „Atzele” un krievu dziesmu ansambli „Sudaruška”, bet visvairāk apzināts Viļa Bukša – dabas novērotāja un ticējumu pierakstītāja – devums ticējuma būtības izpratnei.

Diska tapšanu finansiāli atbalstīja RTA, valsts pētījumu programma „Letonika” un Izglītības un zinātnes ministrija.

2016. gada novembrī tradicionālajā Andrejdienas literāri muzikālajā pasākumā, kā arī decembrī Rīgā un Ciblas novadā tika prezentēts RTA absolventes, REGI zinātniskās asistentes **Sandras Ūdres** un literāra **Juoņa Ryučāna** darbs „**Aizlauztais spaits**”, tā apakšvirsraksts „Fraņča Kempa dzeivis atspīdinojumi”. Izdevums ir veltīts publicistam, sabiedriskajam darbiniekam Francim Kempam un izgaismo viņa personiskās dzīves peripetijas. F. Kempa 140 gadu atceres gadā, tāpat kā Latgales simtgades kongresa gadā izdevums tiks dāvināts Latgales reģiona skolām, bibliotēkām, muzejiem.

Izdevums sagatavots sadarbībā ar Latgaliešu kultūras biedrību Latgales kultūras programmas projektā „Franča Kempa 140 gadu atceres pasākumi” (proj. vad. I. Šuplinska).

2016. gada decembrī Dagdas Tautas namā tika prezentēts septītais, šobrīd noslēdzošais disks sērijā „Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas folkloras ekspedīciju materiāli. Mūsdienu folklorā” – „**Senī omoti Dagdā**” (scenārija autore – I. Šuplinska, video koncepcijas autors – M. Justs).

Diskā ir iekļauti 2015. gada folkloras ekspedīcijas materiāli, kas ir apzināti Dagdā, sadarbojoties RTA un Pleskavas Valsts universitātes studentiem, postfolkloras grupai „Rikši”. Scenārija izstrādē ir izmantots to senāko profesiju un arodu apraksts, kas dagdēniešu stāstījumos parādījās biežāk un demonstrēja novada specifiku: *zemneica*, *bitinīks*, *saimineica (audieja)*, *zirgkūps*, *duorzkūpe*, *kaliejs*, *spākaveirs*. Pateicoties folkloras kopas „Olūteni” un baltkrievu ansambļa „Verbica” iniciatīvai, diskā ir redzama arī Pētdienas svinēšana, kas agrāk bijusi tikpat populāra kā Jāņi.

Diska tapšanu finansiāli atbalstīja RTA, valsts pētījumu programma „Letonika” un Izglītības un zinātnes ministrija.

Radošās aktivitātēs 2016. gadā sevi ir pieteikuši vēl vairāki RTA filoloģijas programmā studējošie, absolventi un docētāji.

2016. gada februārī tika prezentēta **Raibuo** (īst. v. Oskara Orlova) jau otrā **prozas grāmata „Zalta tesmeni”**, kas turpina postmodernās, ironiski satīriskās prozas līniju latgaliešu rakstniecībā.

2016. gada novembrī filoloģijas programmas absolventei un bijušajai darbiniecei **Inetai Atpilei-Juganei** klajā nāca viņas ceturtais **dzejoļu krājums „Mūdynuot muokuļus”**, kas pārsteidza ne vien ar latgaliski sulīgo skanējumu, bet arhetipiski dziļu, sievišķi gudru skatījumu uz dzīvi un pasauli.

2016. gada decembrī **Sovvaļņiks** (īst. v. Ingars Gusāns, RTA REGI vadošais pētnieks) plašakai publikai prezentēja savu trešo **mūzikas albumu** ar dzejnieces **Annas Rancānes** vārdiem **„Napaseitynuots”**.

Pašā gada nogalē pie lasītāja nonāca **dzejas izdevums „Linejis”**, kurā ietverta četru RTA esošo vai bijušo studentu dzeja, t. sk., divu filoloģijas programmas pārstāvju – **Janas Skrivļas-Čeveres** un **Ligijas Purinašas**. Krājums ir veidots kā krāsojamā dzejas grāmata pieaugušajiem un iepriecina ar savu originalitāti tieši dizaina risinājumā. Vēl šajā krājumā var lasīt **Dagnijas Dudarjonokas** un **Guntas Nagles** dzeju.

Notikumi

LV100

2016. gada 25. septembrī sadarbībā ar Latgaliešu kultūras biedrību, Kultūras ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju un vairākām Latgales pašvaldībām tika organizēts **otrais N. Rancāna izcilāko Latgales reģiona skolotāju konkursa noslēguma pasākums**. Pasākums notika Ludzas Tautas namā ar Ludzas novada pašvaldības finansiālu atbalstu un pilsētas pašdarbnieku un profesionālo mūziķu piedalīšanos. N. Rancāna konkursam šogad tika pieteikti 16 pretendenti no Rēzeknes, Preiļu, Dagdas, Baltinavas, Ludzas, Kārsavas, Riebiņu un Viļānu novadiem, pārstāvētas bija 12 vispārīzglītojošās un profesionālās ievirzes skolas, kā arī divas augstākās izglītības iestādes. N. Rancāna balvu ieguva 8 pedagogi. Specbalva „Par Latgales kultūrmantojuma saglabāšanu un iedzīvināšanu oriģinālos projektos, kā arī skolu un augstskolu darbā, novadmācības idejas aizsākšanā un realizēšanā” tika piešķirta arī RTA profesorei Ilga Šuplinskai.

Konkursa pamatideja – godināt labākos Latgales reģiona skolotājus, pasniedzot tiem simbolisku, īpaši šim konkursam izgatavotu balvu – sudraba pakavsaktu (autors – rotkalis Rihards Ciblis) –, šādā veidā celt skolotāja profesijas prestižu, mudinot jauno paaudzi pārdomāt arī savas profesijas izvēli, neatstājot novārtā tās profesijas, kas ir saistītas ar vērtību izkopšanu un tālāku nodošanu nākamajām paaudzēm.

Ir zināms, ka trešā konkursa noslēguma pasākums norisināsies 2017. gada 24. septembrī Viļānos.

Konferences

No 30. novembra līdz 1. decembrim, sagaidot Latgales kongresa (2017) un Latvijas valsts (2018) simtgadi, RTA sadarbībā ar Latgališu kultūras biedrību, Kultūras ministriju un Latvijas Universitātes, Sanktpēterburgas Valsts universitātes un A. Mickeviča Poznaņas universitātes partneriem organizēja 9. starptautisko latgalistikas konferenci. Tā šogad veltīta latgališu literāta, politiķa un kultūras darbinieka Franča Kempa 140. gadu atcerei. Latgalistikas konference ievadīja vienu no centrālajiem Latvijas Simtgades notikumiem 2017. gadā – 4. pasaules latgališu saietu un Latgolys simtgadis kongresu.

Konferencē, kas norisinājās divas dienas, referenti prezentēja savus pētījumus valodniecībā, literatūrzinātnē, muzeoloģijā, kulturoloģijā, komunikāciju zinātnēs, demonstrējot pagātnes un mūsdienu sabiedrības un kultūras attīstības procesus Latgalē, kā arī Eiropā, starpdisciplinārā veidā risinot minēto zinātņu jomu aktuālākos problēmjautājumus. Konferencē paralēli divās sekcijā tika nolasīti 39 referāti, prezentētas divas izglītojošās spēles, piedalījušies 50 zinātnieki no deviņām valstīm (Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Krievijas, Polijas, Itālijas, Zviedrijas, Francijas un Vācijas).

RTA pārstāvēja REGI humanitārā virziena pētnieki: S. Lazdiņa, I. Gusāns, S. Pošeiko, I. Šuplinska, A. Kļavinska, S. Ūdre, V. Malahovskis, A. Juško-Štekele, S. Murinska-Gaile, M. Opincāne, O. Senkāne, filoloģijas programmā studējošie – L. Purinaša, O. Orlovs, kā arī Ekonomikas un pārvaldības fakultātes docētājas: V. Čakša un I. Brīvere.

Konferences arhīva materiāli un prezentācijas ir skatāmas RTA video arhīvā: <http://www.ru.lv/notikums/153>.

10. starptautiskā konference notiks 2017. gada oktobrī Rēzeknē kopā ar VII Letonikas kongresu.

Projekti

Noslēdzies LangOER projekts

2016. gada decembrī ir noslēdzies 3 gadu sadarbības projekts, kas ir atpazīstams ar abreviatūru LangOER (*Languages in Open Educational Resources*). To 2014. gadā atbalstīja Eiropas Komisijas Mūžizglītības mācīšanās programma (*KA2 Languages*).

Projekta laikā tika pievērsta uzmanība šādiem jautājumiem:

- Kā retāk lietotās valodas, iekļaujot šajā grupā arī reģionālās un minoritāšu valodas, var gūt labumu no atvērtās izglītības prakses (*Open Educational Practices – OEP*)?
- Kā atvērtās piekļuves izglītības resursi (*Open Educational Resources – OER*) var tikt veidoti, lai veicinātu lingvistisko un kultūru daudzveidību Eiropā?
- Kura izglītības vai valodu politika būtu labvēlīga atvērtās piekļuves izglītības resursu veidošanai un izmantošanai retāk lietotajās Eiropas valodās?

Projekta veikums ir apkopots tā mājaslapā (<http://langoer.eun.org/home>), īpaši sadaļā “Resources”, kuras pamatā ir projekta digitālā krātuve. Tajā visi projekta laikā sagatavotie materiāli ir klasificēti trīs mērķauditoriju grupām: 1) skolotājiem; 2) valodu izglītības politikas veidotājiem; 3) ekspertiem.

Skolotāji no šī krātuves var izmantot tiešsaistes informāciju par atvērtās piekļuves resursiem, iepazīties ar kursa materiāliem, elektronisko metodikas rokasgrāmatu un skolotāju sagatavotajiem uzdevumiem dažādu mācību tēmu apguvei (materiāli ir atrodamī arī latgaliešu un latviešu valodā). Tāpat ir ievietotas arī dažādas prezentācijas par iepriekš minētajiem jautājumiem.

Valodu izglītības politikas veidotājiem projekta vietnē ir pieejami izstrādātie ieteikumi un projekta noslēgumā tapušais dokuments – īss kopsavilkums ar nosaukumu “Final Policy Paper”, ir pieejamas konsultācijas par dažādiem ar izglītības politiku saistītiem tematiem, videosižeti, intervijas, kas tapušas projekta semināru un konferenču laikā.

Savukārt ekspertiem resursu sadaļā ir iekļauti konferenču materiāli, literatūras saraksts, kā arī daudzveidīgi pieredzes stāsti no dažādām pasaules valstīm, īstenojot atvērtās piekļuves izglītības resursu nacionālās programmas.

Latviju LangOER projektā pārstāvēja RTA docētājas Sanita Lazdiņa, Ilga Šuplinska un Solvita Pošeiko. Virtuālās mācību vietnes (latviešu valodā) izveidē un skolotāju kursu vadīšanā iesaistījās arī docētājs Mihails Kijaško.

Sanita Lazdiņa,

LangOER projekta Latvijas grupas vadītāja

Dzimumsocialitātes pētījumi RTA

Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta programmas „Pētniecība un studijas” aktivitātes „Pētniecība” projekts „Dzimumsocialitāte kultūras un varas mijattiecībās: Latvijas un Norvēģijas diversitātes” (Nr. NFI/R/2014/061) RTA tiek

īstenots no 2015. gada septembra.

Sadarbībā ar projekta vadošo partneri Latvijas Universitāti (LU, zinātniskā vadītāja profesore Ausma Cimdiņa) un Dzimumsocialitātes pētījumu centru (STK) Oslo Universitātē RTA humanitārā virziena pētnieces (profesore I.Šuplinska, asociētā profesore A. Juško-Štekele) ir aktualizējušas dzimumsocialitātes jautājumus etniskajos un nacionālajos diskursos.

2016. gadā ir notikuši divi semināri par dzimumsocialitātes tēmām. 11.–12. februārī seminārs „*Dzimumsocialitātes pētījumu metodoloģija: feminisma diskursus*” RTA. Šī semināra materiāli (publiskā daļa) pieejami RTA vietnē: <http://www.ru.lv/notikums/105>. Seminārā pētnieki diskutēja par topošās skaidrojošās vārdnīcas struktūru, kā arī iezīmēja jautājumu loku kvalitatīvajai un kvantitatīvajai aptaujai, atbildēja uz interesentu jautājumiem. Un akadēmiskāka formāta seminārs Oslo Dzimumsocialitātes pētījumu centrā, kur no RTA piedalījās projekta koordinatore I. Šuplinska, stāstot par dzimumsocialitātes jautājumu izpratni latgaliešu literatūrā un kultūrvīdē.

RTA projektā iesaistītie pētnieki strādāja pie skaidrojošās vārdnīcas šķirklū izstrādes. Vārdnīca būs pirmreizīgs šāda veida izdevums Latvijā, kas dos šķirklū nosaukumu tulkojumus arī krievu, norvēģu un angļu valodā, apkopojot teorētisku un bibliogrāfisku informāciju par kādu dzimumpētniecībā lietotu terminu.

Jāpiebilst, ka 2016. gadā Socioloģisko pētījumu institūts veica kvantitatīvo (1000 respondentu) un kvalitatīvo (50 eksperti: politiķi, augstskolu docētāji, mediji, radošās sfēras pārstāvji) anketēšanu un intervēšanu, noskaidrojot sabiedrības viedokli un informētību par dzimumsocialitātes jautājumiem.

2017. gadā paredzēts projekta noslēgums un iegūto datu aprobācija individuālajos pētījumos.

Projekta kopējais izmaksas 283 030 EUR, no kurām 85,2% ir Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansējums, 10% valsts budžeta finansējums un 7,5% iesaistīto institūciju finansējums. Īstenošanas termiņš: 01.05.2015.–30.04.2017.

Ilga Šuplinska,
projekta koordinatore RA

LV100

Kultūras ministrija

Gatavojies *Latgolys symtgadis kongresam*

Sadarbībā ar Latgaliešu kultūras biedrību RTA realizē Kultūras ministrijas finansētu **Latvijas valsts simtgades projektu „Latgales kongresam 100”**, nodrošinot vairāku konceptuāli svarīgu pasākumu īstenošanu līdz kongresa simtgadei 2017. gadā.

2016. gadā pamatrezultāti ir šādi (plašāk atspoguļoti pie izdevumiem un notikumiem):

- izstrādāta virtuālā spēle ar 5 minispēlēm (04.–11.2016), pieejama vietnē: <http://iepazisimies.rta.lv>,

- organizēts N. Rancāna konkurss Latgales izcilākajiem skolotājiem (04.–09.2016, konkursa izsludināšana, izvērtēšana un noslēguma pasākums Ludzas Tautas namā, 25.09.2016),

- organizēta 9. starptautiskā latgalsitikas konference (05.2016, konferences izsludināšana, konferences pasākumi 30.11.–01.12.2016, konferences materiālu apstrāde, humanitārā žurnāla „Via Latgalica”, Nr.8, 2016 izdošana, 02.2017.).

Šobrīd tiek gatavots izdošanai izglītojošs, interaktīvs izdevums sākumskolai „Gostūs pi Boņuka”, kura izstrādē ir iesaistītas pedagoģes: Līga Rundāne (RTA absolvente, drāmas terapijas praktiķe) un Aelita Andrejeva (Rēzeknes 5. vidusskola), kā arī ilustratore Līna Ivanova un fotogrāfs, maketētājs Māris Justs. Izdevuma idejas un koncepcijas autore – RTA profesore I. Šuplinska. Krājumu plānots izdot līdz *Latgolys symtgadis kongresam*. Iecerēti plaši prezentācijas pasākumi 2. maijā pasākumā „**Latgales simtgades ceļš dažādos medijos**”, proti, *novadmācības stundā kopā ar Latgalē pazīstamiem kultūras un sabiedriskiem darbiniekiem, prezentējot jaunākos izdevumus un stāstot Latgales vēstures stāstu*.

Projekts tiks turpināts arī 2017. gadā, organizējot N. Rancāna konkursu skolotājiem, 10. starptautisko latgalistikas konferenci un centrālo notikumu – *Latgolys symtgadis kongresu*.

Iлга Šuplinska,
projekta vadītāja

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Iepazīsim mūsu vēsturi fotostāstos

Eiropas Komisijas programmas “Europe for Citizens” apakšprojekta „Eiropas atmiņa” projekts „Pagātne kopējai nākotnei” tiek realizēts 2016.–2017. gadā. Projektā iesaistīti partneri no Polijas, Latvijas, vadošais partneris – Lietuva, Ķēdaiņu Reģionālais muzejs.

8.–9. aprīlī Ķēdaiņu Reģionālajā muzejā ir notikusi projekta ievadkonference. Projekta partneri no Lietuvas, Polijas un Latvijas sabrauca Ķēdaiņu Reģionālajā muzejā, lai kopīgi apzinātu projekta darbības mērķus un uzdevumus, plānotu projekta norisi. No katras valsts iesaistīti ir vismaz 50 dalībnieki, kuru pamatuzdevums līdz 2017. gada janvārim intervēt savu novadu iedzīvotājus, izzinot pagātnes stāstus par Otrā pasaules kara notikumiem un sekām fotogrāfijās un citās dokumentālās liecībās. Šobrīd Lietuvas partneris ir izstrādājis intervijas paraugu, kas ir adaptējams Latvijā un Polijā un izmantojams datu ieguvei. Intervijas kopā ar iegūtajiem fotostāstiem tiks izvietotas vietnē: www.futureofmuseums.eu, kā arī spilgtākie stāsti izmantoti ceļojošas izstādes veidošanā. Izstāde būs redzama arī Rēzeknē nākamā gada maija beigās.

Latviju projektā pārstāv RTA un biedrība „ESTO”, taču interesi līdzdalībai projektā izrādīja arī vairāki asociētie partneri: Nautrēnu vidusskola, Rēzeknes Valsts 1. ģimnāzija, J. Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola un Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola. No 50 pārstāvjiem, kas piedalījās atklāšanas pasākumā Ķēdaiņos, lielākā daļa ir jaunieši no Rēzeknes pilsētas un novada skolām. Tāpēc viens no svarīgākajiem projekta ieguvumiem ir dažādu paaudžu sadarbība.

No RTA projektā iesaistījušies Reģionālistikas zinātniskā institūta pētnieki: V. Malahovskis, A. Juško-Štekele, A. Kļavinska, kā arī filoloģijas programmas studente M. Gailāne un video studijas galvenais speciālists M. Justs.

Projekta dalībnieki ne tikai piedalījās projekta ievadkonferencē, bet arī pārļapoja sāpīgas vēstures lappuses kopā ar Kauņas muzeja „9. forts” gidjiem. Parādīt Otrā pasaules kara nepārejošās sekas jaunajai paaudzei ir īpaši svarīgi tieši šajā saspringtajā, dažkārt par pasaules krīzi, citkārt jau par Trešo pasaules karu dēvētajā situācijā.

2017. gadā paredzēti 3 pasākumi (pa vienam katrā no iesaistītajām valstīm), kuros līdzās savāktu materiālu izstādei būs izglītojoši semināri un tikšanās, atgādinot par ikviena pilsonisko līdzatbildību drošas nākotnes vārdā. Rēzeknē pasākumi plānoti 25.–26. maijā.

Ilga Šuplinska,
projekta koordinatore